

Ετήσιο Ελληνόφωνο Επιστημονικό Συνέδριο Εργαστηρίων Επικοινωνίας

Τόμ. 3, Αρ. 1 (2024)

3ο Ετήσιο Ελληνόφωνο Συνέδριο Εργαστηρίων Επικοινωνίας: Δημοσιογραφία, Μέσα και Επικοινωνία: Σύγχρονες προκλήσεις στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης



cclabs 2024

3ο Ετήσιο Ελληνόφωνο Συνέδριο Εργαστηρίων
Επικοινωνίας

Δημοσιογραφία, Μέσα και Επικοινωνία: Σύγχρονες
προκλήσεις στην εποχή της Τεχνητής Νοημοσύνης

29-30 Ιουνίου 2024, Θεσσαλονίκη

Διοργάνωση

Εργαστήρια: Εφαρμογών Πληροφορικής στα ΜΜΕ, Ηλεκτρονικών ΜΜΕ, του Τμήματος Δημοσιογραφίας & ΜΜΕ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης



ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ



ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΑ ΜΜΕ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ



Αλγοριθμική δημοσιογραφία και δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας

Θεόδωρος Χίου

doi: [10.12681/cclabs.8073](https://doi.org/10.12681/cclabs.8073)

Copyright © 2025, Ετήσιο Ελληνόφωνο Επιστημονικό Συνέδριο
Εργαστηρίων Επικοινωνίας



Άδεια χρήσης [Creative Commons Αναφορά 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Χίου Θ. (2025). Αλγοριθμική δημοσιογραφία και δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας: ποιος ρόλος για το συγγενικό δικαίωμα προστασίας εκδόσεων τύπου (άρθ. 51B Ν. 2121/1993);. *Ετήσιο Ελληνόφωνο Επιστημονικό Συνέδριο Εργαστηρίων Επικοινωνίας*, 3(1), 192–204. <https://doi.org/10.12681/cclabs.8073>

Αλγοριθμική δημοσιογραφία και δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας: ποιος ρόλος για το συγγενικό δικαίωμα προστασίας εκδόσεων τύπου (άρθ. 51B Ν. 2121/1993);

Χίου Θεόδωρος

**Δ.Ν. Δικηγόρος, τ. Εντεταλμένος Διδασκαλίας, Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων, Πολιτισμού,
Πάντειο Πανεπιστήμιο
theodoros.chiou@iprights.gr**

Περίληψη

Η παρούσα συμβολή διερευνά εάν δημοσιογραφικό περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης, που δεν προστατεύεται από πνευματική ιδιοκτησία ελλείψει ανθρώπινης πρωτότυπης δημιουργικής συμβολής, δύναται να χαίρει της νομικής προστασίας που παρέχει το συγγενικό δικαίωμα επί εκδόσεων τύπου (άρθ. 51B Ν. 2121/1993). Η απάντηση στο ερώτημα αυτό αναζητείται μέσω γραμματικής και τελλογικής/συστηματικής ερμηνείας του νομοθετικού ορισμού της «έκδοσης τύπου». Η απάντηση που δίνεται δεν είναι μονοδιάστατη, αλλά διαφέρει σημαντικά, ανάλογα με την υιοθετούμενη ερμηνευτική προσέγγιση. Η προστασία τέτοιου περιεχομένου δεν αποκλείεται εξ ορισμού από την περίμετρο προστασίας του συγγενικού δικαιώματος του άρθ. 51B Ν. 2121/1993, ως στοιχείο μίας έκδοσης τύπου, εφόσον ακολουθηθεί τελλογική/συστηματική ερμηνεία του άρθ. 51B§1 Ν. 2121/1993 και εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις του οικείου ορισμού.

Λέξεις-κλειδιά: Αλγοριθμική δημοσιογραφία, έκδοση τύπου, πνευματική ιδιοκτησία

1. Εισαγωγή

Η τεχνητή νοημοσύνη (TN) είναι μια τεχνολογία γενικού σκοπού η οποία, τα τελευταία χρόνια, διαδόθηκε σε μεγάλη κλίμακα και χρησιμοποιείται σε ένα ευρύτατο φάσμα κλάδων και εφαρμογών. Αναμφίβολα, η έκφανση η οποία έχει εγείρει τις ισχυρότερες προκλήσεις για το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας είναι η λεγόμενη παραγωγική (ή δημιουργική) τεχνητή νοημοσύνη (Generative AI ή GenAI). Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα (Large language models-LLMs) TN, όπως το πασίγνωστο ChatGPT, καθώς και άλλα μοντέλα TN (AI Models) όπως το MidJourney ή το Copilot, τα οποία συνιστούν «μοντέλα TN γενικού σκοπού» (General Purpose AI Model) σύμφωνα με την ορολογία του Ευρωπαϊκού Κανονισμού για την Τεχνητή Νοημοσύνη (άρθ. 3 περ. 63 και αιτ. σκ. 99 Κανονισμού 2024/1689 για την TN). Τα μοντέλα αυτά έχουν «εκπαιδευτεί» πάνω σε μεγάλο όγκο δεδομένων εισόδου (input) και είναι σε θέση, μεταξύ άλλων, να παράγουν -με διαφόρων επιπέδων αυτονομία- περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης, το οποίο προσιδιάζει σε

ανθρώπινα πνευματικά δημιουργήματα, όπως κείμενα, εικόνες, μουσική κ. ά (εφεξής: περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης).

Η χρήση παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης έχει εξαπλωθεί και στον τομέα της δημοσιογραφίας (ΠΟΕΣΥ, 2023. Τσαντήλα, 2020, *passim*), μεταξύ άλλων, ως μέσο αυτοματοποίησης της σύνταξης άρθρων ειδήσεων και επικαιρότητας, εκθέσεων (reports), και λοιπών κατηγοριών δημοσιογραφικού περιεχομένου που δημοσιεύονται από τον Τύπο (Vesala, 2021, σελ. 1). Για παράδειγμα, μέσα όπως το Associated Press χρησιμοποιούν τεχνητή νοημοσύνη για την παραγωγή και διανομή ειδησεογραφικού περιεχομένου. Είναι μάλιστα αξιοσημείωτο ότι μοντέλα παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης που είναι εξειδικευμένα στην παραγωγή δημοσιογραφικού περιεχομένου ήδη κυκλοφορούν στην αγορά (βλ. π.χ. την εφαρμογή «Narrativa»), ενώ παρατηρείται και η εσωτερική ανάπτυξη τέτοιων μοντέλων από τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης, όπως δείχνει το παράδειγμα του BloombergGPT της Bloomberg (Quinonez & Meij, 2024). Η εξάπλωση αυτή οδήγησε και στην ανάδειξη του ειδικού όρου «αλγοριθμική» ή «αυτοματοποιημένη» ή «ρομποτική» δημοσιογραφία (Κοτενίδης&Βέγγλης, 2023, σελ. 61), ο οποίος χρησιμοποιείται και στη βιβλιογραφία του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας, όταν συζητείται η παραγωγή δημοσιογραφικού περιεχομένου από μηχανές (Hartmann et al., σελ. 58 επ. Ombelet et al., 2016).

Από την άλλη, ένα εκ των νομικών ζητημάτων της παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης που άπτεται του δικαίου πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το ζήτημα του κατά πόσον δημιουργήματα αλγοριθμικής προέλευσης και, εν προκειμένω, δημοσιογραφικό περιεχόμενο (δημοσιογραφικά άρθρα, φωτογραφίες, βίντεο κ.λπ.) (Hartmann et al., σελ. 7. Καλλινίκου, 2024, §5), δύνανται να αποτελέσουν προστατευόμενα έργα ή αντικείμενα προστασίας από συγγενικά δικαιώματα. Παραδοσιακά, υπό την έποψη της πνευματικής ιδιοκτησίας (άρθ. 1 Ν. 2121/1993), το δημοσιογραφικό περιεχόμενο αναλύεται σε επιμέρους συνήθεις κατηγορίες έργων του άρθ. 2 Ν. 2121/1993, ήτοι ιδίως γραπτά ή προφορικά κείμενα, μεταφράσεις, οπτικοακουστικά έργα, σχέδια, φωτογραφίες ή βάσεις δεδομένων, τα οποία προστατεύονται με πνευματική ιδιοκτησία εφόσον συνιστούν πρωτότυπα πνευματικά δημιουργήματα ανθρώπινης προέλευσης (Καλλινίκου, 2024, §3). Σύμφωνα λοιπόν με το ισχύον πλαίσιο, το περιεχόμενο αυτό θα προστατεύεται με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας μόνον εφόσον αντιστοιχεί σε πρωτότυπο έργο, συνιστά δηλαδή προσωπικό πνευματικό δημιούργημα του ανθρώπου-δημιουργού του, εξαιτίας των ελεύθερων και δημιουργικών επιλογών που αυτός πραγματοποίησε για τη μορφοποίησή του, είτε κατά το στάδιο υποβολής εντολών δημιουργίας στη μηχανή (prompts) (Χίου, 2024), είτε στην εκ των υστέρων δημιουργική επεξεργασία του παραχθέντος αποτελέσματος (post-production). Ελλείψει δημιουργικής αιτιότητας ανάμεσα στη συμβολή κάποιου ανθρώπινου παράγοντα (προγραμματιστή, «εκπαιδευτή», χρήστη κ.λπ.) και στην πρωτοτυπία του παραγόμενου περιεχομένου, το περιεχόμενο θα παραμένει απροστάτευτο. Κατά συνέπεια, το περιεχόμενο αυτό θα είναι ελεύθερο δικαιωμάτων και θα ανήκει στον δημόσιο τομέα (public domain), αφού θα απουσιάζει κατ' αρχήν δυνατότητα αποκλειστικής εξουσίας του από κάποιον δικαιούχο πνευματικής ιδιοκτησίας (Παπαδοπούλου, 2023, σελ. 13. Χίου, 2020, *passim*. Χριστοδούλου, 2023, σελ. 72) (εφεξής: απροστάτευτο δημοσιογραφικό περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης), εκτός αν ο Ν. 2121/1993 να αναγνωρίζει συγγενικό δικαίωμα επί

κάποιας συμβολής που εμπεριέχεται σε αυτό το περιεχόμενο, όπως, για παράδειγμα, συγγενικό δικαίωμα του παραγωγού οπτικοακουστικού έργου επί ενός μη πρωτότυπου βίντεο (άρθ. 47§2 Ν. 2121/1993).

Μία νέα διάσταση στο ζήτημα της νομικής προστασίας απροστάτευτου δημοσιογραφικού περιεχομένου αλγοριθμικής προέλευσης εισάγεται με την (πρόσφατη) θέσπιση του συγγενικού δικαιώματος επί εκδόσεων τύπου για επιγραμμικές χρήσεις. Πιο συγκεκριμένα, διά του άρθ. 18 Ν. 4996/2022 (ΦΕΚ Α' 218/24.11.2022) εισήχθη εντός του όγδου Κεφαλαίου του Ν. 2121/1993 (συγγενικά δικαιώματα) νέο άρθρο 51B το οποίο τιτλοφορείται «Προστασία των εκδόσεων τύπου για επιγραμμικές χρήσεις-Εξουσιοδοτική διάταξη», ενσωματώνοντας το άρθρο 15 της Οδηγίας 2019/790 της 17ης Απριλίου 2019 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ (εφεξής: Οδηγία 2019/790). Η διάταξη θεσπίζει συγγενικό αποκλειστικό δικαίωμα διетуός διάρκειας που αναγνωρίζεται υπέρ των εκδοτών τύπου (press publishers) (εφημερίδες, περιοδικά, ειδησεογραφικά sites, πρακτορεία ειδήσεων κ.ά.) που είναι εγκατεστημένοι στην επικράτεια της ΕΕ. Το δικαίωμα καλύπτει μόνο την μη ερασιτεχνική, εμπορική και επιγραμμική επανάχρηση (αναπαραγωγή και διάθεση στο κοινό, με τρόπο άλλο εκτός από την τοποθέτηση υπερσυνδέσμου, εν όλω ή εν μέρει, πλην μεμονωμένων λέξεων ή πολύ σύντομων αποσπασμάτων) των εκδόσεων τύπου (press publications), που πραγματοποιείται από παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας (όπως news aggregators, υπηρεσίες αποδελτίωσης, κ.ά.). Ως προστατεύσιμη έκδοση τύπου με την έννοια του νόμου νοείται μία συλλογή η οποία απαρτίζεται κυρίως από έργα λόγου δημοσιογραφικής φύσεως, μπορεί να περιλαμβάνει και άλλα έργα ή αντικείμενα προστασίας και α) αποτελεί ένα μεμονωμένο αντικείμενο στο πλαίσιο μιας περιοδικής έκδοσης ή έκδοσης που ενημερώνεται τακτικά υπό ενιαίο τίτλο, όπως εφημερίδα ή περιοδικό γενικού ή ειδικού ενδιαφέροντος, β) έχει σκοπό την παροχή στο ευρύ κοινό πληροφοριών που σχετίζονται με τις ειδήσεις ή με άλλα θέματα, και γ) δημοσιεύεται σε οποιοδήποτε μέσον υπό την πρωτοβουλία, την εκδοτική ευθύνη και τον έλεγχο ενός παρόχου υπηρεσιών (άρθ. 51B§1 Ν. 2121/1993), μετά την 6η Ιουνίου 2019 (άρθ. 68A§6 Ν. 2121/1993).

Παρότι το συγγενικό δικαίωμα του άρθ. 51B Ν. 2121/1993 για την προστασία εκδόσεων τύπου δεν θεσπίστηκε με γνώμονα την προστασία δημοσιογραφικού περιεχομένου αλγοριθμικής προέλευσης, είναι παρόλα αυτά κρίσιμο να διερευνηθεί το κατά πόσον το δικαίωμα αυτό δύναται να αναγνωριστεί και επί εκδόσεων τύπου που αποτελούνται (εν όλω ή εν μέρει) από απροστάτευτο δημοσιογραφικό περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης. Έτσι, το ερώτημα που ανακύπτει και που επιχειρεί να αντιμετωπίσει η παρούσα συμβολή είναι το εξής: μία προστατεύσιμη έκδοση τύπου δύναται να αντιστοιχεί σε συλλογή που εμπεριέχει (εν όλω ή εν μέρει) μη προστατευόμενο περιεχόμενο και δη δημοσιογραφικό περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης που είναι απροστάτευτο ελλείψει ανθρώπινης πρωτότυπης δημιουργικής συμβολής; Στην περίπτωση καταφατικής απάντησης, το κατ' άρθ. 51B Ν. 2121/1993 συγγενικό δικαίωμα εκδοτών τύπου θα παρέχει μία de lege lata απάντηση στο ζήτημα της μονοπωλιακής προστασίας ορισμένων μη πρωτότυπων δημιουργιών αλγοριθμικής προέλευσης και θα λειτουργεί (και) ως ένα αποκλειστικό δικαίωμα (μονοπωλιακής) προστασίας απροστάτευτου περιεχομένου αλγοριθμικής προέλευσης και

μάλιστα περιεχομένου, όπως ιδίως κείμενα και φωτογραφίες, το οποίο, ελλείψει πρωτότυπης ανθρώπινης δημιουργικής συμβολής, θα παρέμενε ολοκληρωτικά εκτός του πεδίου προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων.

2. Ανάλυση

Η νομική προστασία εκδόσεων τύπου που απαρτίζονται από απροστάτευτο (λόγω της απουσίας πρωτότυπης ανθρώπινης δημιουργικής συμβολής για την δημιουργία του) δημοσιογραφικό περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης (κείμενα και, ενδεχομένως, άλλα στοιχεία όπως ιδίως εικόνες, σχέδια κ.λπ.) και, κατ' επέκταση, η δύναμη του άρθ. 51B Ν. 2121/1993 συγγενικού δικαιώματος προστασία του περιεχομένου αυτού διαφέρει ανάλογα με την υιοθετούμενη ερμηνευτική προσέγγιση εν σχέσει με τον νομοθετικό ορισμό της έκδοσης τύπου.

2.1. Γραμματική ερμηνεία

Υπό το φως (στενής) γραμματικής ερμηνείας του πρώτου εδαφίου του άρθ. 51B§1 Ν. 2121/1993, η συλλογή στην οποία αντιστοιχεί μία έκδοση τύπου θα πρέπει να απαρτίζεται κυρίως (ή αποκλειστικά) από προστατευόμενα έργα (=προσωπικά πνευματικά δημιουργήματα του δημιουργού τους) λόγου δημοσιογραφικής φύσεως (ειδησεογραφικά άρθρα και άλλα είδη δημοσιογραφικών κειμένων). Τούτο, διότι σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθ. 1§1 και 2§1 Ν. 2121/1993 ως έργα νοούνται μόνον τα πρωτότυπα (ανθρώπινα) πνευματικά δημιουργήματα, επί των οποίων οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία τους, αποκτούν πάνω σε αυτά πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα) (Ιγγλεζάκης, 2024, σελ. 117). Για τους ίδιους λόγους, η έννοια του «άλλου έργου» θα αντιστοιχεί εξίσου σε προστατευόμενα πρωτότυπα πνευματικά δημιουργήματα άλλης κατηγορίας-πέραν των έργων λόγου. Τα δε «αντικείμενα προστασίας» θα πρέπει να νοηθούν ως άλλα αντικείμενα, πέρα των έργων, που προστατεύονται από συγγενικά δικαιώματα, όπως, π.χ. φωνογραφήματα ή εγγραφές ήχου και εικόνας, χωρίς όμως εδώ να είναι αναγκαία η συρροή του συγγενικού δικαιώματος με πνευματικό δικαίωμα επί του ίδιου στοιχείου της συλλογής (θα αρκεί π.χ. ένα μη πρωτότυπο οπτικοακουστικό έργο (βίντεο), το οποίο όμως προστατεύεται από συγγενικό δικαίωμα παραγωγού).

Υπό αυτή την προσέγγιση, άπαντα τα στοιχεία της συλλογής στην οποία αντιστοιχεί μία έκδοση τύπου θα πρέπει να προστατεύονται κατά περίπτωση από πνευματικά ή / και συγγενικά δικαιώματα (ήτοι προστατευόμενη φωτογραφία από πνευματικά δικαιώματα, προστατευόμενο βίντεο από πνευματικά ή/και συγγενικά δικαιώματα κ.ο.κ.). Ακολούθως, το συγγενικό δικαίωμα του εκδότη τύπου θα αναγνωρίζεται επί μιας έκδοσης τύπου, εφόσον η πρωτοβουλία, εκδοτική ευθύνη και ο έλεγχος που αυτός υλοποιεί οδηγούν στην παραγωγή μιας συλλογής προστατευόμενου (πρωτότυπου) περιεχομένου και μάλιστα κατ' ελάχιστον και πρωτίστως (ή και κατ' αποκλειστικότητα) πρωτότυπου (προφορικού ή γραπτού) κειμένου

δημοσιογραφικής φύσεως με ενημερωτικό σκοπό, το οποίο ενδέχεται να συνοδεύεται από άλλα (εξίσου) προστατευόμενα έργα ή αντικείμενα προστασίας (κατά μία άποψη εξίσου δημοσιογραφικής φύσεως). Τυχόν απροστάτευτο περιεχόμενο που εμπεριέχεται στη συλλογή, συμπεριλαμβανομένου ρητώς του περιεχομένου του οποίου η προστασία έχει λήξει (άρθ. 51B§3 τελ. εδ. Ν. 2121/1993), δεν θα καλύπτεται από το συγγενικό δικαίωμα.

Σύμφωνα λοιπόν με την υπό εξέταση προσέγγιση, μία συλλογή που απαρτίζεται εξ ολοκλήρου από περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης που είναι απροστάτευτο ελλείψει ανθρώπινης πρωτότυπης δημιουργικής συμβολής (κείμενα δημοσιογραφικής φύσεως με ή χωρίς συνοδεία άλλων κατηγοριών περιεχομένου), δεν θα συνιστά έκδοση τύπου με την έννοια του νόμου, και ο εκδότης τύπου δεν θα διαθέτει το συγγενικό δικαίωμα του άρθ. 51B Ν. 2121/1993 ούτε, συνακόλουθα, αποκλειστική εξουσίαση επί του περιεχομένου αυτού, δυνάμει του εν λόγω συγγενικού δικαιώματος, ακόμα και αν πληρούνται τα λοιπά εννοιολογικά στοιχεία του ορισμού (Vesala, 2021, σελ. 11). Η ίδια λύση θα πρέπει να δοθεί ακόμα και στην περίπτωση που μία τέτοια συλλογή περιλαμβάνει κυρίως αλγοριθμικής προέλευσης απροστάτευτα κείμενα δημοσιογραφικής φύσεως και συνοδεύεται από προστατευόμενα έργα άλλων κατηγοριών (πλην κειμένων δημοσιογραφικής φύσεως) ή από άλλα αντικείμενα προστασίας. Ερώτημα δύναται να τεθεί στην περίπτωση που το περιεχόμενο μίας συλλογής απαρτίζεται τόσο από προστατευόμενα έργα λόγου δημοσιογραφικής φύσεως, όσο και από απροστάτευτα κείμενα δημοσιογραφικής φύσεως και αλγοριθμικής προέλευσης. Φρονούμε ότι το καθοριστικό στοιχείο θα παραμένει το κατά πόσο τα προστατευόμενα έργα λόγου δημοσιογραφικής φύσεως συνιστούν το κυρίως περιεχόμενο της συλλογής. Η συμπερίληψη απροστάτευτου κειμένου δημοσιογραφικής φύσεως αλγοριθμικής προέλευσης σε μία συλλογή, σε τέτοια έκταση, ώστε τα προστατευόμενα έργα λόγου δημοσιογραφικής φύσεως που εκεί εμπεριέχονται να μην αποτελούν πλέον το κυρίως περιεχόμενο της συλλογής, θα πρέπει να αποκλείει την προστασία της εν λόγω συλλογής από το συγγενικό δικαίωμα εκδοτών τύπου (Vesala, 2021, σελ. 9, υποσ. 39). Τυχόν απροστάτευτο αλγοριθμικό περιεχόμενο (από πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα) που συμπεριλαμβάνεται παρόλα αυτά στην έκδοση τύπου (είτε κείμενο δημοσιογραφικής φύσεως είτε άλλης κατηγορίας) δεν θα καλύπτεται από το συγγενικό δικαίωμα και ο εκδότης τύπου δεν θα δύναται να το επικαλεστεί για να απαγορεύσει τη χρήση του.

Διανοίγεται πάντως και η δυνατότητα μίας ενδιάμεσης (γραμματικής) ερμηνείας, σύμφωνα με την οποία μία έκδοση τύπου πρέπει μεν να αποτελείται κατ' ελάχιστον και πρωτίστως (ή κατ' αποκλειστικότητα) από προστατευόμενα έργα λόγου (κείμενα) δημοσιογραφικής φύσεως, αλλά τα υπόλοιπα πιθανά μη κύρια (συνοδευτικά) συστατικά στοιχεία της («άλλα έργα ή αντικείμενα προστασίας») θα μπορούσαν να διέπονται από οιοδήποτε καθεστώς προστασίας (Vesala, 2021, σελ. 9-10) και, έτσι, να συνιστούν (για οποιονδήποτε λόγο) απροστάτευτο περιεχόμενο. Μία τέτοια διορθωτική ερμηνεία των όρων «άλλα έργα» και «αντικείμενα προστασίας» του άρθ. 51B§1 Ν. 2121/1993 θα μπορούσε να υποστηριχτεί από τη διάταξη του άρθ. 51B§3 τελ. εδ. Ν. 2121/1993, αφού εξ αυτής προκύπτει εμμέσως ότι μία συλλογή δύναται να περιλαμβάνει τουλάχιστον μία κατηγορία απροστάτευτου περιεχομένου, ήτοι τα έργα ή άλλα αντικείμενα προστασίας τα οποία προστατεύονταν κάποτε από πνευματικά ή συγγενικά δικαιώματα και των οποίων η

προστασία έχει λήξει (λόγω παρόδου της νόμιμης διάρκειας προστασίας) και, κατά συνέπεια, έχουν πέσει στον δημόσιο τομέα (public domain). Τούτο άλλωστε συμβαίνει και με τα απλά γεγονότα, τα οποία εξίσου συνιστούν απροστάτευτο περιεχόμενο και τα οποία ασφαλώς δύνανται (αναμένεται) να περιλαμβάνονται εντός μίας έκδοσης τύπου (χωρίς όμως να καλύπτονται από το αποκλειστικό δικαίωμα του εκδότη τύπου) (αιτ. σκ. 57 Οδηγίας 2019/790).

Έτσι, υπό αυτή την εκδοχή της γραμματικής ερμηνείας του άρθ. 51B§1 Ν. 2121/1993 θα είναι κατ' αρχήν δυνατή η αναγνώριση προστασίας επί συλλογής που απαρτίζεται κυρίως από προστατευόμενα έργα λόγου δημοσιογραφικής φύσεως και που ενσωματώνει, ως συνοδευτικό περιεχόμενο, απροστάτευτο περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης (π.χ. φωτογραφίες, σχέδια ή ακόμα και κείμενα), προσφέροντας τη νομική δυνατότητα για αποκλειστική εξουσίαση (και) του εν λόγω μη κύριου/συνοδευτικού περιεχομένου αλγοριθμικής προέλευσης που ενσωματώνεται σε αυτή.

2.2. Τελολογική και συστηματική ερμηνεία

Η τελολογική ερμηνεία του άρθ. 51B Ν. 2121/1993 διέρχεται από την αντίστοιχη ερμηνεία της διάταξης που ενσωματώνει (άρθ. 15 Οδηγίας 2019/790), λαμβάνοντας υπόψιν τις σχετικές αιτιολογικές σκέψεις της Οδηγίας (σκ. 54 επ.), οι οποίες προσδιορίζουν τη ratio για την εισαγωγή του συγγενικού δικαιώματος εκδοτών τύπου. Σύμφωνα με αυτές, σκοπός θέσπισης του δικαιώματος είναι η προστασία της επένδυσης του εκδότη για την παραγωγή εκδόσεων τύπου (Κοντουμά, 2024, σελ. 605. Παραμυθιώτης, 2019, σελ. 149 και 2021, σελ. 799-800. Stamatouidi & Torremans, 2021, σελ. 723. Χριστοδούλου, 2023, σελ. 320). Εμμέσως δύνανται να συναχθεί ότι σκοπούμενη η προστασία της επένδυσης διασφαλίζει την ύπαρξη κινήτρου για την διενέργεια της επένδυσης αυτής. Ο νόμος δεν προσδιορίζει ρητώς τα ποιοτικά ή ποσοτικά χαρακτηριστικά της επένδυσης. Αντίθετα, η αιτ. σκ. 55 Οδηγίας 2019/790 αναφέρεται στην «οργανωτική και οικονομική συμβολή των εκδοτών [τύπου] στην παραγωγή εκδόσεων Τύπου [...]». Επίσης, στην αιτ. σκ. 54 γίνεται ρητή μνεία στην απόσβεση των επενδύσεων των εκδοτών τύπου, η οποία καθίσταται δυσχερής λόγω των προβλημάτων χορήγησης αδειών χρήσης των εκδόσεων τύπου σε επιγραμμικούς παρόχους, εκ της ανυπαρξίας δικαιώματος πρωτογενώς αναγνωριζόμενου στο πρόσωπο των εκδοτών.

Φρονούμε πάντως ότι η οργανωτική και οικονομική συμβολή (προστατευτέα επένδυση) ενός εκδότη τύπου θα πρέπει να συσχετιστεί με την εξασφάλιση της πλήρωσης των εννοιολογικών στοιχείων των εκδόσεων τύπου που δημοσιεύει και, ιδίως, με τη δημοσιογραφική φύση του περιεχομένου της συλλογής, την περιοδική έκδοση και τακτική ενημέρωση του μέσου όπου δημοσιεύεται και την πρωτοβουλία, την εκδοτική ευθύνη και τον έλεγχο για δημοσίευση της έκδοσης τύπου. Ακολούθως, οι προστατευτέες επενδύσεις των εκδοτών τύπου θα πρέπει να στρέφονται, μεταξύ άλλων, σε καταρτισμένο (επαγγελματικό) προσωπικό και λοιπούς συνεργάτες για δημοσιογραφική έρευνα, απόκτηση, ανάλυση και δημοσίευση στοιχείων (Χριστοδούλου, 2023, σελ. 320), καθώς και στη θέσπιση και διατήρηση οργανωτικών δομών εκδοτικού ελέγχου και περιοδικής/τακτικής δημοσίευσης (Vesala, 2021, σελ. 12, υποσ. 54). Τούτο επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι η αναγνώριση του συγγενικού δικαιώματος εξυπηρετεί την αναγνώριση και περαιτέρω

ενθάρρυνση της οργανωτικής και οικονομικής συμβολής των εκδοτών στην παραγωγή εκδόσεων τύπου (με την έννοια του νόμου), «ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του εκδοτικού κλάδου και με τον τρόπο αυτόν να εξασφαλιστεί η διαθεσιμότητα αξιόπιστων πληροφοριών» [δική μας υπογράμμιση] (αιτ. σκ. 55 Οδηγίας 2019/790). Την ίδια ακριβώς προσέγγιση φαίνεται να ακολουθεί και ο ενσωματωτικός νομοθέτης (Ανάλυση των συνεπειών της ρύθμισης του Ν. 4996/2022, σελ. 96). Έτσι, εν τέλει, η προστατευτέα επένδυση του εκδότη τύπου συνδέεται με την αξιοπιστία των εκδόσεων τύπου που παράγει (αφού αυτή, με τη σειρά της, θα εξασφαλίζεται από την επένδυση ενός εκδότη τύπου για τη διασφάλιση της δημοσιογραφικής φύσης, της εκδοτικής ευθύνης και του ελέγχου των περιοδικών/τακτικών δημοσιευμάτων). Κατά συνέπεια, μία έκδοση τύπου με την έννοια του νόμου νοείται ως πηγή αξιόπιστων πληροφοριών και, κατ' αποτέλεσμα, δύναται κανείς να υποστηρίξει ότι η ποιότητα (αιτ. σκ. 54 Οδηγίας 2019/790) και η αξιοπιστία του περιεχομένου της έκδοσης τύπου καθώς και η ακεραιότητά της από δημοσιογραφικής απόψεως είναι η υπόρρητες προϋποθέσεις (Vesala, 2021, σελ. 6) για την προστασία μιας έκδοσης τύπου από το συγγενικό δικαίωμα (και ακολούθως σιωπηρό κριτήριο του κατ' άρθ. 51B§1 Ν. 2121/1993 ορισμού).

Υπό αυτή την προσέγγιση, φρονούμε ότι το ενδιαφέρον της ρύθμισης απομακρύνεται από το καθεστώς προστασίας των στοιχείων που απαρτίζουν μία έκδοση τύπου και εστιάζει, διά της προστασίας της επένδυσης του εκδότη τύπου, στα ποιοτικά της χαρακτηριστικά και εν τέλει στην αξιοπιστία των πληροφοριών που αυτή εμπεριέχει (Vesala, 2021, σελ. 17). Ακολούθως, η αναφορά του άρθ. 51B§1 Ν. 2121/1993 σε «έργα λόγου» ή «άλλα έργα ή αντικείμενα προστασίας» θα πρέπει να ερμηνευθεί διορθωτικά, ώστε να μην αποκλείει, αλλά να περικλείει αδιακρίτως τόσο προστατευόμενο όσο και μη προστατευόμενο (για οιονδήποτε λόγο) περιεχόμενο δημοσιογραφικής φύσεως (Hartmann et al., 2020. Κοντουμά, 2024, σελ. 608. Παραμυθιώτης, 2021, σελ. 801. Χριστοδούλου, 2023, σελ. 321), σε οιαδήποτε ποσόστωση, αρκεί όμως να συντρέχουν οι λοιπές ποιοτικές προϋποθέσεις για το σύνολο των στοιχείων (κύριων και συνοδευτικών) της έκδοσης τύπου, για την πλήρωση των οποίων ο εκδότης τύπου προβαίνει στις σχετικές προστατευτέες επενδύσεις. Αυτό σημαίνει ότι η έλλειψη ποιοτικού ή ποσοτικού προσδιορισμού της ελάχιστης απαιτούμενης επένδυσης στο νόμο (και στην Οδηγία) θα αντισταθμίζεται από την ελάχιστη απαιτούμενη δημοσιογραφική ποιότητα και, κατ' επέκταση, αξιοπιστία της έκδοσης τύπου, σε συνδυασμό με την εκδοτική ευθύνη, τον έλεγχο και την περιοδικότητα / τακτική ενημέρωση του μέσου στο οποίο εκδίδεται (Κοντουμά, 2024, σελ. 605).

Μία τέτοια ερμηνεία φαίνεται κατ' αρχήν συμβατή με τις λοιπές διατάξεις του άρθ. 51B Ν. 2121/1993 και ειδικότερα με τις §§3 και 4 αυτού. Μάλιστα, αυτή η ερμηνεία υποστηρίζεται και από το γεγονός ότι το θεσπιζόμενο δικαίωμα επί εκδόσεων τύπου καλύπτει *de lege lata* και τη χρήση αποσπασμάτων, ακόμα και αν αυτά δεν χαρακτηρίζονται από πρωτοτυπία (Χριστοδούλου, 2023, σελ. 321, υποσ. 125) (με όριο τα πολύ σύντομα αποσπάσματα, τις μεμονωμένες λέξεις και τα απλά στοιχεία που περιέχονται στην έκδοση τύπου, σύμφωνα με το άρθ. 51B§2 τελ. εδ. Ν. 2121/1993 (συναφείς και οι αιτ. σκ. 56 και 57 Οδηγίας 2019/790)).

Θα πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι το αποτέλεσμα της ανωτέρω τελολογικής ερμηνείας της διάταξης υποστηρίζεται και από τον ευρύτερο σκοπό της ενωσιακής διάταξης του άρθ.

15 Οδηγίας 2019/790, την οποία ενσωματώνει το άρθρ. 51B Ν. 2121/1993. Ο σκοπός αυτός είναι η επίτευξη εύρυθμης και δίκαιης λειτουργίας της (ενωσιακής) αγοράς για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (αιτ. σκ. 3 Οδηγίας 2019/790) και ο εκσυγχρονισμός ορισμένων πτυχών του πλαισίου της Ένωσης για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, ώστε να λαμβάνουν υπόψη τις τεχνολογικές εξελίξεις και τους νέους διαύλους διανομής προστατευόμενου περιεχομένου στην εσωτερική αγορά. Ο σκοπός αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί επαρκώς από τα κράτη μέλη αλλά μπορεί, λόγω της κλίμακας, των αποτελεσμάτων και της διασυνοριακής τους διάστασης, να επιτευχθεί καλύτερα σε επίπεδο Ένωσης (αιτ. σκ. 83 Οδηγίας 2019/790). Ο καθορισμός του αντικειμένου προστασίας (έκδοση τύπου) με αναφορά σε προστατευόμενο περιεχόμενο ενδέχεται να οδηγήσει, εμμέσως, στην απόδοση διαφορετικού πεδίου προστασίας για το συγγενικό δικαίωμα επί εκδόσεων τύπου ανά κράτος μέλος, στο βαθμό που η έννοια του προστατευόμενου περιεχομένου, ιδίως, από συγγενικά δικαιώματα ενδέχεται να διαφέρει μεταξύ κρατών μελών (Vesala, 2021, σελ. 12). Κάτι τέτοιο, βεβαίως, θα υπονομεύσει, κατ' αποτέλεσμα, τον ως άνω ευρύτερο σκοπό της ενωσιακής νομοθεσίας.

Άλλωστε, η αδιαφορία περί του καθεστώτος προστασίας των στοιχείων που απαρτίζουν μία συλλογή υποστηρίζεται και από συστηματικό επιχείρημα που συνδέεται με την ένταξη του δικαιώματος επί εκδόσεων τύπου στο Κεφάλαιο του Ν. 2121/1993 για τα συγγενικά δικαιώματα (8ο κεφάλαιο). Διότι, τα λοιπά συγγενικά δικαιώματα που αναγνωρίζονται χάριν προστασίας της επένδυσης άλλων κατηγοριών δικαιούχων και ιδίως παραγωγών (φωνογραφήματων ή ταινιών), ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών ή ακόμα και των εκδοτών εντύπων (Μαρίνος, 2004, σελ. 272· Κυπρούλη, 2009, σελ. 895) απονέμονται αδιακρίτως επί του αποτελέσματος (πρώτη εγγραφή ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας σε υλικό φορέα, εκπομπή ραδιοτηλεοπτικού σήματος, εξωτερική διαμόρφωση/στοιχειοθεσία και σελιδοποίηση εντύπου) που απορρέει από προστατευόμενη επένδυση εξαιτίας της πρωτοβουλίας και ευθύνης του δικαιούχου για την πραγματοποίησή της, χωρίς να ασκεί επίδραση το καθεστώς προστασίας του ίδιου του εγγεγραμμένου ήχου ή εικόνας, του περιεχομένου που εκπέμπεται ή του εκδοθέντος εντύπου από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή άλλο δικαίωμα.

Το γεγονός ότι στην περίπτωση των εκδόσεων τύπου το αντικείμενο προστασίας προσδιορίζεται με βάση συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά συνιστά μεν μια ιδιαιτερότητα του συγγενικού δικαιώματος επί εκδόσεων τύπου, η οποία όμως δεν το απομονώνει από τη λογική που διαπνέει το σύστημα ρυθμίσεων του ογδόου κεφαλαίου του Ν. 2121/1993. Ακολούθως, δεν αποτρέπεται η επίκληση του συστηματικού επιχειρήματος, δυνάμει του οποίου επιτάσσεται αδιαφορία περί του καθεστώτος προστασίας των στοιχείων που συναπαρτίζουν μια παραχθείσα και δημοσιευθείσα έκδοση τύπου για την αναγνώριση του συγγενικού αυτού δικαιώματος (όπως ακριβώς συμβαίνει σε σχέση με τις προστατευόμενες συμβολές από συγγενικά δικαιώματα του Ν. 2121/1993 που έχουν σκοπό την προστασία επενδύσεων).

Υπό την ανωτέρω προσέγγιση, το συγγενικό δικαίωμα εκδοτών τύπου θα δύναται να αναγνωρίζεται και επί εκδόσεων τύπου που αποτελούνται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει από απροστάτευτο δημοσιογραφικό περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης. Δυνάμει αυτού, οι εκδότες τύπου θα είναι σε θέση να εξουσιάζουν αποκλειστικά το περιεχόμενο αυτό και να

επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την επιγραμμική μερική ή ολική χρήση του (αναπαραγωγή και διάθεση στο κοινό) από παρόχους υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, για χρονικό διάστημα δύο (2) ετών από τη δημοσίευση της έκδοσης τύπου στην οποία αυτό ενσωματώνεται, υπολογιζόμενη από την 1η Ιανουαρίου του έτους που έπεται της ημερομηνίας δημοσίευσης της εν λόγω έκδοσης τύπου (άρθ. 52 περ. ι) Ν. 2121/1993). Κατ' αποτέλεσμα, οι πάροχοι υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας θα πρέπει να λαμβάνουν προηγούμενη άδεια από τους εκδότες τύπου για την επιγραμμική χρήση του περιεχομένου αυτού (ως τμήμα της προστατευόμενης έκδοσης τύπου) και οι εκδότες τύπου θα είναι σε θέση να αξιώνουν αμοιβή για τη χρήση (και) του κατά τα λοιπά απροστάτευτου δημοσιογραφικού περιεχομένου αλγοριθμικής προέλευσης (άρθ. 51B§5 Ν. 2121/1993), χωρίς όμως να ενεργοποιείται η διάταξη του άρθ. 51B§4 Ν. 2121/1993, αφού στην περίπτωση του απροστάτευτου περιεχομένου αλγοριθμικής προέλευσης, οι δημιουργοί έργων θα ελλείπουν. Έτσι, υπό την ερμηνεία αυτή, το συγγενικό δικαίωμα εκδοτών τύπου θα λειτουργεί στην πράξη (και) ως ενωσιακής προέλευσης αποκλειστικό δικαίωμα προστασίας μίας ειδικής κατηγορίας περιεχομένου αλγοριθμικής προέλευσης (περιεχόμενο-κυρίως κείμενο- δημοσιογραφικής φύσεως που ενσωματώνεται σε έκδοση τύπου) το οποίο, ελλείψει ανθρώπινης πρωτότυπης δημιουργικής συμβολής, θα παραμένει απροστάτευτο από την σκοπιά της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ασφαλώς είναι σημαντικό να τονιστεί ότι, σε κάθε περίπτωση, οι λοιπές προϋποθέσεις του ορισμού της έκδοσης τύπου θα πρέπει να πληρούνται. Ειδικότερα, το αλγοριθμικής προέλευσης περιεχόμενο θα πρέπει να είναι δημοσιογραφικής φύσεως, να έχει ενημερωτικό σκοπό και να δημοσιεύεται υπό την πρωτοβουλία, την εκδοτική ευθύνη και τον έλεγχο ενός εκδότη τύπου. Ακολούθως, και στην περίπτωση μιας έκδοσης τύπου που απαρτίζεται από περιεχόμενο (κυρίως κείμενα) αλγοριθμικής προέλευσης, η τελολογία της αναγνωριζόμενης προστασίας προϋποθέτει την ύπαρξη επένδυσης εκ μέρους του εκδότη τύπου χάριν παραγωγής ποιοτικού και αξιόπιστου δημοσιογραφικού περιεχομένου. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι η αναγνώριση προστασίας θα προϋποθέτει κατ' αρχήν ανθρώπινη επανεξέταση και εκδοτικό/συντακτικό έλεγχο του αλγοριθμικού περιεχομένου, ώστε να διασφαλίζεται η δημοσιογραφική φύση του περιεχομένου και ότι ο εκδότης τύπου είναι και παραμένει νομικά υπεύθυνος για το περιεχόμενο αυτό (συναφώς άρθ. 50§4 του Κανονισμού TN. New York Times, 2024. World Economic Forum, 2024). Αντίθετα, μία έκδοση τύπου απαρτιζόμενη από αλγοριθμικής προέλευσης περιεχόμενο, συμπεριλαμβανομένης π.χ. της αλγοριθμικής μετάφρασης κειμένου, το οποίο δεν επανεξετάστηκε για την επαλήθευση της πλήρωσης των δημοσιογραφικών απαιτήσεων, αλλά δημοσιεύεται με αυτοματοποιημένη διαδικασία, πιθανότατα δεν θα χαίρει προστασίας, ακόμα και υπό το πρίσμα της τελολογικής ερμηνείας.

3. Συμπεράσματα

Στην παρούσα συμβολή εξετάστηκε το κατά πόσο το συγγενικό δικαίωμα επί εκδόσεων τύπου δύναται να προστατεύει εκδόσεις τύπου που απαρτίζονται από απροστάτευτο (ελλείψει ανθρώπινης πρωτότυπης δημιουργικής συμβολής) περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης, παρέχοντας, κατ' επέκταση, στους εκδότες τύπου τη δυνατότητα αποκλειστικής εξουσίας της χρήσης του εν λόγω περιεχομένου υπό τους όρους του άρθ. 51B Ν.

2121/1993. Η απάντηση που δόθηκε δεν είναι μονοδιάστατη, αλλά διαφέρει σημαντικά, ανάλογα με την υιοθετούμενη ερμηνευτική προσέγγιση σε σχέση με τον ορισμό της έκδοσης τύπου κατ' άρθ. 51B Ν. 2121/1993. Έκαστη ερμηνευτική εκδοχή άγει σε διαφορετικά αποτελέσματα και έννομες συνέπειες αναφορικά με την προστασία δημοσιογραφικού περιεχομένου αλγοριθμικής προέλευσης από το συγγενικό δικαίωμα του άρθ. 51B. Ν. 2121/1993. Η απάντηση στο τεθέν ερώτημα δύναται να παρουσιαστεί σχηματικά ως εξής:

Πίνακας 1. Σχηματική παρουσίαση καθεστώτων προστασίας συλλογών που ενσωματώνουν (απροστάτετο) περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης.

Περιπτώσιολογία έκδοσης τύπου που ενσωματώνει απροστάτετο περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης (ελλείψει ανθρώπινης πρωτότυπης δημιουργικής συμβολής)	Καθεστώς προστασίας υπό το συγγενικό δικαίωμα του άρθ. 51B Ν. 2121/1993		
	Γραμματική ερμηνεία	Ενδιάμεση γραμματική ερμηνεία	Τελολογική ερμηνεία
Συλλογή αποτελούμενη αποκλειστικά από απροστάτετο κείμενο δημοσιογραφικής φύσεως αλγοριθμικής προέλευσης	Δεν προστατεύεται	Δεν προστατεύεται	Προστατεύεται*
Συλλογή αποτελούμενη κυρίως από απροστάτετο κείμενο δημοσιογραφικής φύσεως αλγοριθμικής προέλευσης και από άλλα προστατευόμενα στοιχεία	Δεν προστατεύεται	Δεν προστατεύεται	Προστατεύεται*
Συλλογή αποτελούμενη κυρίως από απροστάτετο κείμενο δημοσιογραφικής φύσεως αλγοριθμικής προέλευσης και από άλλα στοιχεία εξίσου αλγοριθμικής προέλευσης, απροστάτετα ή προστατευόμενα από συγγενικό δικαίωμα	Δεν προστατεύεται	Δεν προστατεύεται	Προστατεύεται*
Συλλογή αποτελούμενη κυρίως από προστατευόμενα έργα λόγου δημοσιογραφικής φύσεως και από άλλα στοιχεία αλγοριθμικής προέλευσης, απροστάτετα ή προστατευόμενα από συγγενικό δικαίωμα	Προστατεύεται μόνο κατά το σκέλος του προστατευόμενου περιεχομένου*	Προστατεύεται *	Προστατεύεται*

* Εφόσον πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις του άρθ. 51B Ν. 2121/1993.

Ούτε η ενωσιακή αλλά ούτε και η ενσωματωτική διάταξη αποκλείουν κατ' αρχήν την μία ή την άλλη ερμηνευτική προσέγγιση (Vesala, 2021, σελ. 9), και έτσι αυτές παραμένουν αμφότερες υποστηρίξιμες. Ακολούθως, πρόκειται για αμφισβητούμενο ζήτημα και η επίλυση του προβλήματος δύναται να επέλθει καθοριστικά (αυθεντικά) μόνον ύστερα από σχετική απόφαση του ΔΕΕ. Όπως και να έχει το πράγμα, η ανωτέρω ανάπτυξη κατέδειξε ότι το δημοσιογραφικό περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης το οποίο είναι απροστάτετο από

δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, ελλείψει ανθρώπινης πρωτότυπης δημιουργικής συμβολής και το οποίο ενδεχομένως ενσωματώνεται σε μία έκδοση τύπου, δεν αποκλείεται εξ ορισμού από την περίμετρο προστασίας του συγγενικού δικαιώματος του άρθ. 51B N. 2121/1993, εφόσον ακολουθηθεί τελολογική/συστηματική ερμηνεία του άρθ. 51B§1 N. 2121/1993 και εφόσον συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις του οικείου ορισμού (ιδίως δημοσιογραφική φύση, πρωτοβουλία, εκδοτικός έλεγχος και ευθύνη από τον εκδότη τύπου). Μάλιστα, φρονούμε ότι, de lege lata, η τελολογική/συστηματική ερμηνεία φαίνεται πειστικότερη, με τη σημείωση βεβαίως ότι οι κριτικές εν σχέσει με την ίδια την ύπαρξη και περιεχόμενο του συγκεκριμένου δικαιώματος φαίνονται βάσιμες (Dusollier, 2020, σελ. 1004 επ. European Copyright Society, 2018. Geiger & Bulayenko & Frosio, 2016. Hugenholtz, 2019, σελ. 1006 επ. Scalzini, 2020, σελ. 8 επ.).

Ακολούθως, το εν λόγω συγγενικό δικαίωμα, παρά την περιορισμένη απολυτότητα και διάρκεια που το χαρακτηρίζει, θα μπορούσε να λειτουργήσει ως κίνητρο για επένδυση των εκδοτών τύπου (που είναι εγκατεστημένοι στην Ένωση) στην παραγωγή αλγοριθμικής προέλευσης δημοσιογραφικού περιεχομένου (Pihlajarinne et al., 2021, §4.1). Επίσης, φαίνεται καταλληλότερο εργαλείο προστασίας εν σχέσει με το δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας στο χώρο της αλγοριθμικής δημοσιογραφίας (Senftleben & Buijtelaar, 2020, σελ. 19. Τραρονα&Μεζεϊ, 2022, §2.1), αφού η απόδειξη ύπαρξης πρωτότυπης ανθρώπινης δημιουργικής συμβολής θα παρέλκει. Η υιοθέτηση όμως της τελολογικής ερμηνείας αποστερεί τους δημοσιογράφους και λοιπούς δημιουργούς από την κατ' άρθ. 51B§4 N. 2121/1993 αξίωση για συμμετοχή στα έσοδα που θα λαμβάνουν οι εκδότες τύπου από την αδειοδότηση χρήσης εκδόσεων τύπου που ενσωματώνουν απροστάτευτο περιεχόμενο αλγοριθμικής προέλευσης. Πέραν των ανωτέρω, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η επίδραση του Δικαίου των Μέσων, συμπεριλαμβανομένης της δημοσιογραφικής δεοντολογίας, επί του συγγενικού δικαιώματος επί εκδόσεων τύπου φαίνεται να είναι εξαιρετικά έντονη, αφού οι επιταγές του δικαίου αυτού καθορίζουν την υπό τελολογική ερμηνεία έννοια της προστατεύσιμης έκδοσης τύπου.

Αναφορές

- Dusollier S. (2020). The 2019 Directive on Copyright in the Digital Single Market: Some Progress, a Few Bad Choices, and an Overall Failed Ambition. *Common Market Law Review* 57(4), 979-1030. Ανακτήθηκε από: <https://ssrn.com/abstract=3695839>.
- European Copyright Society (2018), *Opinion on the Proposed Press Publishers Right*. Ανακτήθηκε από: https://europeancopyrightsociety.org/wp-content/uploads/2018/06/2018_european-copyright-societyopiniononpresspublishersright.pdf.
- Geiger Ch. & Bulayenko O. & Frosio G. (2016), *Opinion of the CEIPI on the European Commission's copyright reform proposal, with a focus on the introduction of neighbouring rights for press publishers in EU law*. Ανακτήθηκε από: [https://www.ceipi.edu/websites/ceipi/Documents/CEIPI Opinion on the introduction of neighbouring rights for press publishers in EU final.pdf](https://www.ceipi.edu/websites/ceipi/Documents/CEIPI%20Opinion%20on%20the%20introduction%20of%20neighbouring%20rights%20for%20press%20publishers%20in%20EU%20final.pdf).

- Hartmann C. & Allan J. & Hugenholtz B. & Quintais J. et al. (2020), *Trends and developments in artificial intelligence – Challenges to the intellectual property rights framework – Final report*. European Commission: Directorate-General for Communications Networks, Content and Technology, Publications Office of the European Union. Ανακτήθηκε από: <https://data.europa.eu/doi/10.2759/683128>.
- Hugenholtz P. B. (2019). Neighbouring Rights are Obsolete». *IIC*, 1006 επ.
- Ιγγλεζάκης Ι. (2024), *Δίκαιο Πληροφορικής*, 5^η έκδ. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδ. Σάκκουλα Α.Ε.
- Καλλινίκου Δ. (2024). «Η προστασία του δημοσιογράφου με πνευματική ιδιοκτησία». *Χρ/Δ*, 11 επ.
- Κοντουμά (Ε.-Λ.) (2024). «Άρθρο 51B [N. 1212/1993]». Σε Κ. Χριστοδούλου & Π. Τσίρη & Μ.-Δ. Παπαδοπούλου (επιμ.), *Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας* (σελ. 602-621). Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδ. Σάκκουλα Α.Ε.
- Κοτενίδης Ε. & Βέγλης Α. (2024). Αυτοματοποίηση και ο αντίκτυπός της στην εργασιακή ταυτότητα του σύγχρονου δημοσιογράφου (σελ. 60–67). Σε Ετήσιο Ελληνόφωνο Επιστημονικό Συνέδριο Εργαστηρίων Επικοινωνίας, τόμ. 2, αρ. 1.
- Κυπρούλη Κ. (2009). Άρθρο 51. Σε Λ. Κοσιώρη & Ε. Σταματούδη (επιμ.), *Νόμος για την Πνευματική Ιδιοκτησία*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδ. Σάκκουλα Α.Ε.
- Μαρίνος Μ.-Θ. (2004). *Πνευματική Ιδιοκτησία*. 2^η έκδ. Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.
- New York Times (2024). «Principles for Using Generative A.I. in The Times’s Newsroom». Ανακτήθηκε από: <https://www.nytc.com/press/principles-for-using-generative-a%E2%80%A4%E2%80%A4-in-the-timess-newsroom/>.
- Ombet P.-J. & Kuczerawy A. & Valcke P. (2016), Supervising Automated Journalists in the Newsroom: Liability for Algorithmically Produced News Stories. *CITIP Working Paper 25/2016*. Ανακτήθηκε από: <https://ssrn.com/abstract=2768646>.
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Συντακτών [ΠΟΕΣΥ] (2023), Ημερίδα με θέμα «Τεχνητή Νοημοσύνη, ΜΜΕ και Δημοσιογραφία: προκλήσεις και προοπτικές» (8 Δεκεμβρίου 2023). Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/live/Erj0aBHWdWl>.
- Παπαδοπούλου Α. (2023). Δημιουργικότητα και εφευρετικότητα υπό αναθεώρηση: η πρόκληση της τεχνητής νοημοσύνης. *ΕπισκεΔ*, 1 επ.
- Παραμυθιώτης Γ. (2019). Το νέο online δικαίωμα των εκδοτών τύπου - Μία πρώτη παρουσίαση, ερμηνεία και αξιολόγηση του άρθρου 15 της Οδηγίας 2019/790. *ΔιΜΕΕ*, 148 επ.
- Παραμυθιώτης Γ. (2021). Η Οδηγία 2019/790 για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά. Μέρος Β'. *ΕλλΔνη*, 797 επ.
- Pihlajarinne T. & Thesleff A. & Leppänen L. & Valmari S. (2021). European Copyright System as a Suitable Incentive for AI-based Journalism?. *Helsinki Legal Studies Research Paper No. 67*. Ανακτήθηκε από: <https://ssrn.com/abstract=3853730>.
- Quinonez C. & Meij E. (2024). A new era of AI-assisted journalism at Bloomberg. *AI Magazine* 45(2) [AI and the News, Summer 2024] 187-199. Ανακτήθηκε από: <https://onlinelibrary.wiley.com/toc/23719621/2024/45/2>.
- Scalzi S. (2020). The New Related Right for Press Publishers: What Way Forward?. In Eleonora Rosati (επιμ.), *Handbook of European Copyright Law*. Oxon -New York:

- Routledge [αντίγραφο συγγραφέα]. Ανακτήθηκε από: <https://ssrn.com/abstract=3664847>.
- Senftleben M. & Buijtelaar L. (2020). Robot Creativity: An Incentive-Based Neighboring Rights Approach. Ανακτήθηκε από: <https://ssrn.com/abstract=3707741>.
- Stamatoudi I. & Torremans P. (2021). «The Digital Single Marke Directive». In Stamatoudi & P. Torremans (επιμ.). *EU Copyright Law. A Commentary*, 2^η έκδ. Chentelham: Edward Elgar.
- Trapova A. & Mezei P. (2022). Robojournalism – A Copyright Study on the Use of Artificial Intelligence in the European News Industry. *GRUR International* 71(7), 589-602. Ανακτήθηκε από: <https://ssrn.com/abstract=4032020>.
- Τσαντήλα Ο. (2020), *Η αλγοριθμική δημοσιογραφία στην Ελλάδα & οι εξελίξεις της υπό το πρίσμα του Γενικού Κανονισμού Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων*, Διπλ. Εργασία Διδρυματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών Δίκαιο και Πληροφορική (Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Δ.Π.Θ.). Ανακτήθηκε από: <https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/24175/1/TsantilaOlgaMsc2020.pdf>.
- Χίου Θ. (2020). Τεχνητή Νοημοσύνη και Πνευματική Ιδιοκτησία. Σε ποιον ανήκουν οι δημιουργίες μηχανών;. *ΔΙΤΕ*, 200 επ.
- Χίου Θ. (2024), Πνευματική Ιδιοκτησία και Τεχνητή Νοημοσύνη: το AI Prompt ως πρωτότυπη δημιουργική συμβολή χρήστη TN. Ανακτήθηκε από: *IPrightsGR*.
- Χριστοδούλου Κ. (2023), *Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας*, 2^η έκδ. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Vesala J. (2021). Press Publishers' Right and Artificial Intelligence. In Pihlajarinne, T. & Alen-Savikko, A. (eds.), *AI and the Media - Reconsidering Rights and Responsibilities*. Chentelham: Edward Elgar [αναφορά σε αντίγραφο συγγραφέα 2021]. Ανακτήθηκε από: <https://ssrn.com/abstract=3929548>.
- World Economic Forum (2024). *Principles for the future of responsible media in the era of AI. White Paper*. Ανακτήθηκε από: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Principles_for_the_Future_of_Responsible_Media_in_the_Era_of_AI_2024.pdf.